

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy

08/2020

Uvoľňovanie protipandemických opatrení proti šíreniu COVID-19 tzv. exit stratégie vo vybraných štátoch

Vypracovali: RNDr. Katarína Kubišová, PhDr. Krisztina Csillag,
Odbor Parlamentný inštitút

Schválila: Mgr. Natália Švecová, riaditeľka Odboru Parlamentný
inštitút

Bratislava

15. mája 2020

Anotácia:

Predložený materiál prináša stručný prehľad stratégií vybraných európskych štátov v oblasti uvoľňovania opatrení, prijatých v rámci boja proti pandémie COVID-19

Kľúčové slová:

pandémia, COVID-19,
preventívne opatrenia,
exit stratégie

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov.

Obsah

Úvod.....	4
1. Európsky plán na postupné ukončenie opatrení na zabránenie šírenia pandémie koronavírusu	5
2. Exit stratégie vo vybraných štátoch	7
3. Prehľad zavádzania a uvoľňovania protipandemických opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19 vo vybraných štátoch	13
4. Termíny uvoľňovania vybraných protipandemických opatrení	16
5. Prehľad počtu prípadov ochorenia COVID-19 vo vybraných štátoch k 14.05.2020	19
Záver	21
Použité zdroje.....	23

Úvod

Materiál prináša základný prehľad stratégií vybraných štátov na uvoľňovanie prijatých opatrení v súvislosti s bojom s pandémiou, spôsobenou COVID-19 (tzv. exit stratégie). Prvá časť sa zaoberá stratégiou na úrovni Európskej únie, ktorá má byť základným plánom a koordinačným mechanizmom pre stratégie, prijímané na úrovni členských štátov. Druhá časť sa už zaoberá vybranými štátmi, pri ktorých sa venuje chronológii celého procesu zavádzania opatrení (na základe akých právnych noriem, aké opatrenia, v akom čase), na základe čoho sa rozhoduje o postupnom uvoľňovaní jednotlivých opatrení a aký je časový harmonogram jednotlivých etáp tohto procesu. Jadro porovnávej analýzy sa venuje iba štátom, ktoré sa relatívnym počtom infikovaných osôb resp. celkovým počtom prípadov prečítaným na jeden milión obyvateľov približujú k aktuálnemu stavu v Slovenskej republike, tzn. Grécko, Maďarsko, Poľsko a Chorvátsko. Záver materiálu prináša prehľadne sumarizované informácie v troch tabuľkách. Uvedené informácie k exit stratégiám sú aktuálne k 12. máju 2020. Rozhodnutia a opatrenia jednotlivých štátov sa však menia a aktualizujú každým dňom.

*Podrobne analyzované sú nasledujúce štáty s podobným počtom prípadov ochorenia
COVID-19 na jeden milión obyvateľov ako Slovenská republika (údaje k 14.05.2020)*

Grécko	266
Slovenská republika	271
Maďarsko	350
Poľsko	465
Chorvátsko	541

Cieľom predkladaného materiálu je stručne a prehľadne priblížiť proces uvoľňovania opatrení a poskytnúť možnosť porovnania prístupu a stratégií jednotlivých štátov. Aj keď neexistuje jeden prístup, ktorý by vyhovoval všetkým štátom, je potrebná určitá koordinácia tohto procesu a vzájomná informovanosť. Taktiež niektoré stratégie môžu byť inšpiráciou pri rozhodovaní zainteresovaných subjektov v Slovenskej republike alebo pri parlamentnej kontrole týchto procesov.

1. Európsky plán na postupné ukončenie opatrení na zabránenie šírenia pandémie koronavírusu¹

Európska komisia (EK) v spolupráci s predsedom Európskej rady Charlesom Michelom predložila dňa 15. apríla 2020 **európsky plán na postupné ukončenie opatrení zavedených na zabránenie šírenia pandémie koronavírusu**. Ide o „živý dokument“, ktorý bude podliehať revízii v súlade s dostupnými vedeckými poznatkami a v reakcii na harmonizáciu spôsobov vykazovania údajov. EK zdôraznila, že krízové opatrenia, ktoré prijali členské štáty a EÚ, spomalili šírenie vírusu a zachránili tisíce životov, avšak tieto opatrenia a s nimi spojená neistota ovplyvňujúca ľudí, spoločnosť a hospodárstvo nemôžu trvať „donekonečna“.

„Zachraňovanie životov a ochrana Európanov pred koronavírusom je prioritou číslo jeden. Zároveň je čas pozerieť sa dopredu a sústrediť sa na ochranu živobytia. Európania sa oprávnené pýtajú, kedy a v akom poradí je možné rušiť ochranné opatrenia,“ uviedla predsedníčka EK Ursula von der Leyenová v tlačovej správe pre médiá. A dodala, že EK vypracovala súbor usmernení, kritérií a opatrení, ktoré poskytujú základ pre ďalšie premyslené kroky.

Eurokomisárka pre zdravie a bezpečnosť potravín Stella Kyriakidisová upozornila, že návrat k normálnosti po koronakríze si bude vyžadovať koordinovaný prístup medzi členskými štátmi založený na vede a na duchu solidarity. To znamená, že národné systémy zdravotnej starostlivosti by mali byť schopné zvládnuť nárast nových prípadov koronavírusu a mali by mať k dispozícii základné lieky a vybavenie, ako aj kapacity na testovanie a sledovanie nákazy.

Európska cestovná mapa uznáva osobitosti každej členskej krajiny a stanovuje niekoľko kľúčových zásad: správne načasovanie, celoeurópsky prístup a koordinovanú postupnosť krokov.

V oblasti uvoľňovania opatrení neexistuje univerzálny prístup pre všetky krajiny, ale pre posúdenie toho, či nastal čas k uvoľňovaniu opatrení sa uvádzajú kritériá najmä v troch oblastiach:

- epidemiologické kritériá majú dokázať, že šírenie choroby sa dlhodobo znížilo a stabilizovalo,
- záruka dostatočnej kapacity systémov zdravotníctva so zohľadnením miery obsadenosti jednotiek intenzívnej starostlivosti, dostupnosti zdravotníckych pracovníkov a zdravotníckych materiálov

¹ A European roadmap to lifting coronavirus containment measures. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication_-_a_european_roadmap_to_lifting_coronavirus_containment_measures_0.pdf [cit. 13.05.2020]

- primeraná monitorovacia kapacita, čo zahŕňa aj rozsiahle testovanie, rýchlu detekciu a izoláciu infikovaných osôb.

Celoeurópsky prístup znamená, že načasovanie a spôsoby uvoľnenia ochranných opatrení sa uskutočnia podľa spoločného rámca, ktorý bude založený na vedeckých poznatkoch s dôrazom na vyváženú prínosov pre verejné zdravie so sociálnymi a ekonomickými záujmami. Znamená to aj koordináciu postupov medzi členskými štátmi s cieľom zabrániť ďalším negatívnym účinkom pandémie a vzájomnú a rýchlu informovanosť o týchto krokoch medzi členskými štátmi a Európskou komisiou.

Postupné rušenie ochranných opatrení si podľa EK vyžaduje aj niektoré sprievodné opatrenia, ako sú napríklad:

- zhromažďovanie harmonizovaných údajov - aj za pomoci digitálnych nástrojov, ale pri plnom zabezpečení ochrany súkromia
- trasovanie kontaktov a varovanie pomocou mobilných aplikácií – pričom používanie mobilných aplikácií pre jednotlivcov by malo byť dobrovoľné, anonymizované, podmienené súhlasom užívateľa a plne v súlade s európskymi predpismi o ochrane osobných údajov a súkromia osôb. Mobilné aplikácie pre trasovanie a varovanie by mali plne podliehať príslušným požiadavkám na transparentnosť, byť deaktivované, akonáhle pandémie pominie a všetky zostávajúce údaje by mali byť vymazané.
- rozšírenie testovacej kapacity a harmonizácia testovacích metód
- zvýšenie kapacity a odolnosti vnútroštátnych systémov zdravotnej starostlivosti, najmä na riešenie predpokladaného nárastu infekcií po zrušení reštriktívnych opatrení
- posilňovanie lekárskej kapacity a zaistenie dostatočného množstva osobných ochranných prostriedkov
- vývoj bezpečných a účinných spôsobov liečby a liekov, ako aj vývoj a rýchle zavedenie účinnej vakcíny proti novému typu koronavírusu.

Komisia členským štátom odporúča, aby uvoľňovacie opatrenia boli postupné a aby bol medzi jednotlivými krokmi dostatočný čas na zmeranie vplyvu prijatých opatrení. Kontroly na vnútorných hraniciach by sa mali rušiť koordinovane a cestovné obmedzenia a hraničné kontroly by sa mali odstrániť, keď sa epidemiologická situácia v pohraničných oblastiach vyrovná. Vonkajšie hranice EÚ by sa mali otvoriť až v druhej etape, pričom sa zohľadní šírenie vírusu mimo EÚ. EK postupnosť krokov odporúča aj pri reštarte hospodárskej činnosti s upozornením, že treba zabrániť, aby sa do práce vrátila naraz celá populácia. Rovnako by sa malo postupne povoliť aj zhromažďovanie ľudí s dôrazom na rôzne kategórie činností. Prioritou sú školy a univerzity, potom otváranie obchodov s

odstupňovaním, od tých menších až po veľkoobchodné strediská, čo platí aj pre kaviarne a reštaurácie, a nakoniec rôzne spoločenské či športové podujatia hromadného charakteru.²

2. Exit stratégie vo vybraných štátoch

GRÉCKO (počet prípadov ochorenia COVID-19 na jeden milión obyvateľov je 266 k 14.05.2020)

Opatrenia proti pandémie

Mimoriadne opatrenia boli v Grécku vydávané na základe článku 44 Ústavy, ktorý hovorí, že za istých výnimočných okolností (náhla a nepredvídateľná potreba) môže prezident republiky, na návrh vlády, vydávať legislatívne nariadenia. Tieto nariadenia musia byť predložené parlamentu do 40 dní od ich vydania a musia byť ratifikované parlamentom do 3 mesiacov od ich predloženia, aby mohli byť naďalej v platnosti.³

Z prijatých opatrení treba spomenúť napríklad:

- zatvorenie škôl a vzdelávacích inštitúcií – od 10. marca 2020
- zatvorenie kultúrnych a športových zariadení – od 12. marca 2020
- zatvorenie nákupných centier, reštaurácií a barov – od 13. marca 2020
- zatvorenie pláží a lyžiarskych stredísk – od 14. marca 2020
- zatvorenie obchodov (okrem potravín a lekární) od 18. marca 2020
- obmedzenie voľného pohybu – od 23. marca 2020 (vychádzanie von len za určitým účelom a so špeciálnym povolením).⁴

Rozhodovací proces o uvoľňovaní opatrení

Rozhodnutia sú prijímané vládou vo forme vládných rozhodnutí na základe odporúčaní Národného zdravotníckeho úradu a Ministerskej zdravotníckej komisie expertov na prenosné ochorenia.

Priebeh uvoľňovania opatrení:

Exit stratégia bola prezentovaná predsedom vlády dňa 28. apríla 2020. Z doteraz známych krokov:

- opatrenia budú uvoľňované progresívne od 4. mája 2020

² EÚ predstavila plán na postupné uvoľnenie karanténnych opatrení. Dostupné na internete: <https://www.teraz.sk/najnovsie/eu-predstavila-plan-na-postupne-uvol/460366-clanok.html> [cit. 6.05.2020]

³ The Constitution of Greece. Dostupné na internete: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/gr/gr220en.pdf> [cit. 11.5.2020]

⁴ National Public Health Organisation. Dostupné na internete: <https://eody.gov.gr/en/current-state-of-covid-19-outbreak-in-greece-and-timeline-of-key-containment-events/> [cit. 11.5.2020]

- povinnosť oznamovania dôvodu cestovania cez SMS skončí od 4. mája 2020 s výnimkou cestovania za určité geografické hranice, najmä na ostrovy
- opatrenia budú pravidelne prehodnocované vzhľadom na potenciálny výskyt ochorení, výsledky testov, atď.
- školy sú v prvom kroku otvorené pre posledný ročník stredných škôl s pravdepodobným dodržiavaním dištančných vzdialeností a používaním rúšok⁵
- obchody sú znovu otvorené od 4. mája 2020 (okrem nákupných centier) s povinným nosením rúšok
- reštaurácie a kaviarne budú znovu otvorené neskôr ako 4. mája 2020
- zamestnanci štátneho sektora sa budú vracieť do práce v špeciálnom harmonograme tak, aby sa vyhli rannej a poobedňajšej dopravnej špičke
- verejná doprava bude posilnená o vozidlá na všetkých tratiach.

MAĎARSKO⁶ (počet prípadov ochorenia COVID-19 na jeden milión obyvateľov je 350 k 14.05.2020)

Opatrenia proti pandémie

Dňa 11. marca 2020 bol maďarskou vládou vyhlásený núdzový stav na základe čl. 53 Základného zákona (ústava). Na riešenie situácie bol zriadený krízový štáb, ktorého členmi sú okrem ministra vnútra a ministra pre ľudské zdroje aj odborníci v oblasti verejného zdravotníctva. Vláda neustále konzultuje s epidemiologickými odborníkmi a reviduje platné pravidlá každé dva týždne.

Preventívne opatrenia proti COVID-19 zahŕňali napríklad:

- zákaz prijímania návštev v nemocniciach a domovoch sociálnych služieb
- zatvorenie vysokých škôl (základné a materské školy neboli zavreté) – od 27. marca 2020
- prerušenie zahraničných výmenných pobytov študentov
- uzavretie maďarských hraníc pre osobnú dopravu – od 17. marca 2020
- úprava otváracích hodín niektorých prevádzok (napr. potravín, drogérií, lekární) od 6:00 do 15:00
- bez ohľadu na počet ľudí je organizovanie vnútorných a vonkajších podujatí a stretnutí zakázané

⁵ Pre bližšie informácie ohľadom harmonogramu otvárania škôl a iných vzdelávacích inštitúcií pozri PETRANSKÁ ROLKOVÁ, N. *Harmonogram znovuotvárania vzdelávacích inštitúcií a súvisiace opatrenia ako súčasť uvoľňovania reštrikcií vynútených pandemiou COVID-19*. 06/2020. Edícia: Porovnávací analýzy. Odbor Parlamentný inštitút Kancelárie NR SR. Dostupné na vnútornej sieti Kancelárie NR SR na: <http://knrsr/KNRSR/OdborPARLINST/odborAnalyz/Materialy/Forms/Tematicke%20materily%20k%20politikm%20E.aspx>.

⁶ Coronavirus. Government Hungary. Dostupné na internete: <https://koronavirus.gov.hu/korlatozasok> [cit. 11.5.2020]

- obmedzenie voľného pohybu osôb na verejných priestranstvách (výnimku predstavovala napríklad cesta k lekárovi, návšteva príbuzných a zabezpečenie podmienok pre ich život, cesta do zamestnania, nákup potravín a liekov a pod.) – od 28. marca 2020.

Priebeh uvoľňovania opatrení

Dňa 30. apríla 2020 predstavila vláda 1. fázu zmiernovania opatrení. Od 4. mája 2020 (s výnimkou celého okresu Pešť) sa obmedzenie voľného pohybu ruší a nastáva postupné uvoľňovanie opatrení. Starostovia môžu sprísniť miestny zákaz vychádzania počas predĺžených víkendov.

Kroky, ktoré boli zatiaľ oznámené v oblasti uvoľňovania opatrení:

- otvorenie terás, zoologických záhrad, skanzenov, vonkajších verejných kúpalísk, pláží, verejných parkov
- uzatváranie manželstiev, náboženské udalosti a pohreby za dodržiavania hygienických opatrení,
- na základe rozhodnutia rektorov sa môžu otvárať vysoké školy a univerzity,
- otvorenie obchody do 400m²
- otvorenie prevádzok (kaviarne, cukrárne, reštaurácie, hostince, len vonkajšia terasa)
- športové podujatia bez divákov.

POĽSKO (počet prípadov ochorenia COVID-19 na jeden milión obyvateľov je 465 k 14.05.2020)

Opatrenia proti pandémie

Poľsko bolo jednou z prvých krajín, ktorá začala prijímať reštriktívne opatrenia v súvislosti s COVID-19 už 10. marca 2020. Stav núdze bol vyhlásený 14. marca 2020. Opatrenia boli prijímané na základe čl. 46 zákona o prevencii a potláčaní infekcií a infekčných ochorení ľudí z 5. decembra 2008. Ide najmä o nasledujúce opatrenia:

- dodržiavanie 2-metrovej dištančnej vzdialenosti na verejnosti (okrem ľudí, žijúcich v spoločnej domácnosti)
- deti do 13 rokov nesmú vychádzať von bez sprievodu dospelé osoby
- povinnosť nosiť rúška na verejnosti, v úradoch, obchodoch, na pracoviskách atď. (okrem vybraných výnimiek)
- zatvorenie ihrísk a zoologických záhrad
- vo verejnej doprave sa môže využívať maximálne polovica sedadiel vozidla
- reštrikcia na všetky domáce aj medzinárodné lety – do 9. mája 2020

- zákaz verejných zhromaždení, mítingov, podujatí (okrem podujatí na pracoviskách za dodržiavania zvýšených hygienických podmienok a dištančnej vzdialenosti aspoň 1,5m) – od 25. marca 2020
- obmedzený počet zákazníkov v prevádzkach obchodov a služieb
- zatvorenie kaderníctiev, salónov krásy, tetovacích štúdií a pod.
- obmedzenie náboženských obradov (maximum 1 osoba na 15 m² plochy a maximum 50 účastníkov pohrebného obradu)
- obmedzenia pri vstupe cez hranice na územie štátu (okrem poľských občanov a niektorých ďalších výnimiek) – od 15. marca 2020
- zatvorenie škôl všetkých stupňov – od 10. marca do 24. mája 2020⁵
- zatvorenie reštaurácií, kaviarní a barov – od 10. marca 2020
- striktné dodržiavanie nariadenej karantény v prípade zvýšeného rizika nákazy (kontroly a pokuty za jej porušenie).⁷

Rozhodovací proces o uvoľňovaní opatrení

Rozhodnutie o uvoľňovaní opatrení vydáva vláda na základe údajov od ministrov zdravotníctva, vnútra, verejnú správu, hlavného hygienika a vojvodov resp. predsedov regionálnych samosprávnych celkov.

Kritériá pre uvoľňovanie opatrení

Ministerstvo zdravotníctva bude každý týždeň vyhodnocovať zmeny v epidemiologickej situácii a prechod k ďalšej fáze uvoľňovania opatrení bude závisieť od:

- nárastu počtu prípadov (vrátane nárastu počtu prípadov závažného priebehu ochorenia)
- voľnej kapacity a zvládania situácie zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti
- implementácie sanitárnych opatrení zodpovednými subjektami.

Priebeh uvoľňovania opatrení

Prvá etapa exit stratégie bola začatá od 20. apríla 2020. V rámci nej sú povolené napr. nakupovanie viacerých osôb naraz v jednom obchode, navštevovať lesy a parky, behanie a bicyklovanie s dodržiavaním dištančnej vzdialenosti, deti nad 13 rokov môžu vychádzať von bez sprievodu dospelé osoby.

⁷ Coronavirus: information and recommendations. Government Poland. Dostupné na internete: <https://www.gov.pl/web/coronavirus/temporary-limitations> (permanentne aktualizované) [cit. 7.5.2020]

V rámci druhej etapy sa budú otvárať obchody so stavebným materiálom počas víkendov, hotely a ubytovacie zariadenia s obmedzeniami, niektoré kultúrne inštitúcie, ako napr. knižnice, múzeá a galérie.

Tretia etapa by mala zahŕňať otvorenie kaderníctiev a salónov krásy, otvorenie obchodov v nákupných centrách s obmedzeniami, otvorenie niektorých gastronomických prevádzok s obmedzeniami, zahájenie vonkajších športových podujatí do 50 účastníkov a otvorenie materských škôl a škôl – tried 1-3 so stanoveným maximálnym počtom žiakov v triedach.

V rámci štvrtej etapy by sa mali otvárať masážne salóny, telocvične a fitness kluby, divadlá a kiná v novom sanitárnom režime.

Zatvorenie škôl a predškolských zariadení bolo predĺžené do 24. mája 2020.

CHORVÁTSKO (počet prípadov ochorenia COVID-19 na jeden milión obyvateľov je 541 k 14.05.2020)

Opatrenia proti pandémie

V Chorvátsku bol za účelom zavádzania opatrení na boj s novým koronavírusom novelizovaný zákon o civilnej ochrane. Nový článok 22a zákona umožňuje Výboru pre manažment civilnej obrany (vytvorený vládou v súvislosti s vypuknutím pandémie COVID-19) vydávať rozhodnutia a inštrukcie, podľa ktorých sa riadia orgány miestnej štátnej správy a samosprávy.

Výbor pre manažment civilnej obrany vydal celý rad rozhodnutí, napr.:

- obmedzenie zhromažďovania, zatvorenie obchodov, zrušenie kultúrnych a športových podujatí – od 19. marca 2020
- uzatvorenie detských ihrísk a športovísk – od 19. marca 2020
- zatvorenie škôl a vzdelávacích inštitúcií – od 16. marca 2020
- obmedzenie voľného pohybu osôb – od 19. marca 2020
- zrušenie verejnej dopravy – od 22. marca 2020
- uzatvorenie hraníc okrem zásobovania a prepravy tovarov – od 19. marca 2020
- zákaz opustenia miesta trvalého bydliska.

Rozhodovací proces o uvoľňovaní opatrení

Všetky rozhodnutia o uvoľňovaní opatrení sú prijímané vládou v úzkej spolupráci s Inštitútom verejného zdravia.

Priebeh uvoľňovania opatrení

Dňa 23. apríla 2020 prijala chorvátska vláda niekoľko rozhodnutí o znovu naštartovaní ekonomiky a uvoľňovaní reštrikcií, zavedených v súvislosti s pandémiou COVID-19. Rozhodnutia sa začali aplikovať od 27. apríla 2020 v troch etapách.

Prvá etapa – od 27. apríla do 4. mája 2020:

- znovuočtvorenie obchodných prevádzok okrem nákupných centier
- obnovenie prevádzky služieb okrem tých, ktoré vyžadujú úzky kontakt so zákazníkmi (krajčírstva, zámočníci, cestovné kancelárie, foto-štúdiá a pod.)
- obnovenie dopravných liniek na ostrovy, ktoré nie sú spojené trajektami
- znovuočtvorenie knižníc, múzeí, galérií, antikvariátov a kníhkupectiev
- obnovenie tréningov športovcov v individuálnych športoch a športových tímov, súťažiacich v najvyššej lige.

Druhá etapa – od 4. mája 2020:

- plné fungovanie zdravotného systému vrátane súkromného sektora s rešpektovaním špecifických epidemiologických opatrení
- znovuočtvorenie niektorých ďalších služieb, vyžadujúcich blízky kontakt s klientmi, napríklad salónov krásy za rešpektovania špeciálnych opatrení.

Tretia etapa – od 11. mája 2020:

- zhromaždenia do 10 ľudí s rešpektovaním dištančnej vzdialenosti
- znovuočtvorenie nákupných centier za splnenia špecifických epidemiologických opatrení
- znovuočtvorenie predškolských zariadení a základných škôl od 1. do 4. ročníka, ako aj špeciálnych tried pre znevýhodnené deti
- znovuočtvorenie laboratórnych, umeleckých a praktických kurzov pre malé skupiny
- obnovenie medzinárodných dopravných služieb a domácich leteckých služieb
- obnovenie cateringových služieb vo vonkajších priestoroch so špecifickými epidemiologickými opatreniami
- znovuočtvorenie národných a prírodných parkov
- rozšírenie podmienok pre vydávanie e-pasov.

Všetky tieto uvoľnenia si budú vyžadovať rešpektovanie prísnych epidemiologických opatrení, ako dodržiavanie dištančných vzdialeností, dezinfekcia, vysoké hygienické štandardy a pod. Naďalej sa bude odporúčať umožňovať zamestnancom pracovať na diaľku a organizovať mítingy na diaľku. Pretrvávajúce bude zákaz organizovať verejné podujatia a veľké zhromaždenia. Odporúčať sa bude nosenie rúšok v obchodoch a dopravných prostriedkoch.

3. Prehľad zavádzania a uvoľňovania protipandemických opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19 vo vybraných štátoch

Štát	Dátum prvého výskytu ochorenia COVID-19	Začiatok zavádzania protipandemických opatrení	Začiatok uvoľňovania protipandemických opatrení	Podiel populácie nakazenej v čase začiatku uvoľňovania opatrení (v %)	Indikátory tempa uvoľňovania opatrení	Diferencované exit stratégie pre jednotlivé regióny
Česká republika	29. februára 2020	13. marca 2020	20. apríla 2020 (5 etáp)	0,05		
Dánsko	26. februára 2020	14. marca 2020	15. apríla 2020	0,12		
Estónsko	26. februára 2020	14. marca 2020	21. apríla 2020 (3 etapy)	0,12	- denné prírastky nakazených osôb a pomer ku všetkým testovaným osobám, počet nakazených osôb vo vekovej skupine 50+ - počet hospitalizovaných osôb s COVID-19 - počet pacientov na jednotkách intenzívnej starostlivosti - dostupnosť zdravotnej starostlivosti - pripravenosť obyvateľstva dodržiavať odporúčania a nariadenia vlády - celkový stav hospodárstva - epidemiologická situácia a stav opatrení v okolitých krajinách, členských štátoch EÚ a tretích krajinách.	

Štát	Dátum prvého výskytu ochorenia COVID-19	Začiatok zavádzania protipandemických opatrení	Začiatok uvoľňovania protipandemických opatrení	Podiel populácie nakazenej v čase začiatku uvoľňovania opatrení (v %)	Indikátory tempa uvoľňovania opatrení	Diferencované exit stratégie pre jednotlivé regióny
Fínsko	28. januára 2020	12. marca 2020	14. mája 2020			
Francúzsko	23. januára 2020	17. marca 2020	11. mája 2020	0,21	- počet nových prípadov - dostupnosť lôžok na oddeleniach intenzívnej starostlivosti	áno
Grécko	25. februára 2020	9. marca 2020	1. mája 2020	0,02		
Chorvátsko	24. februára 2020	16. marca 2020	27. apríla 2020 (3 etapy)	0,05		
Maďarsko	3. marca 2020	16. marca 2020	4. mája 2020	0,03		
Nemecko	26. januára 2020	17. marca 2020	20. apríla 2020	0,17	počet nových prípadov nákazy – ak v niektorej lokalite stúpne nad 50 na 100 000 obyvateľov za posledných 7 dní, dôjde k obnoveniu reštrikcií	áno
Poľsko	3. marca 2020	10. marca 2020	20. apríla 2020 (4 etapy)	0,02	- nárast počtu nových prípadov (vrátane počtu ľudí v kritickom stave) - výkonnosť zdravotníckeho systému - úspešnosť implementácie sanitárnych opatrení	

Štát	Dátum prvého výskytu ochorenia COVID-19	Začiatok zavádzania protipandemických opatrení	Začiatok uvoľňovania protipandemických opatrení	Podiel populácie nakazenej v čase začiatku uvoľňovania opatrení (v %)	Indikátory tempa uvoľňovania opatrení	Diferencované exit stratégie pre jednotlivé regióny
Rakúsko	24. februára 2020	16. marca 2020	1. mája 2020	0,18	- nárast nových prípadov ochorenia vrátane prípadov, vyžadujúcich intenzívnu starostlivosť - zdravotnícke kapacity, vrátane počtu miest na jednotkách intenzívnej starostlivosti	
Slovinsko	3. marca 2020	29. marca 2020	20. apríla 2020	0,06		
Španielsko	30. januára 2020		26. apríla 2020 (4 etapy)	0,47	- indikátory verejného zdravotníctva, ako napr. monitorovanie epidemiologickej situácie, identifikácia zdrojov nákazy, kapacity zdravotného systému, opatrenia kolektívnej ochrany - mobilita (vnútroštátna a medzinárodná) - sociálna dimenzia: dopady ochorenia, ochrana najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, najmä seniorov - ekonomická aktivita: hodnotenie situácie po jednotlivých sektoroch, najmä tých, ktoré sú najviac postihnuté pandémiou	áno

4. Termíny uvoľňovania vybraných protipandemických opatrení

Štát		Obchody	Školy				Zariadenia služieb	Reštaurácie	Náboženské obrady	Kultúrne inštitúcie	Športové aktivity	Obmedzenie voľného pohybu
			posledný ročník	stredné	základné	vysoké						
CZ	zavádzanie	13.3.	11.3.				13.3.	13.3. 16.3.		13.3.	13.3.	
	uvoľnenie	27.4. 11.5.	11.5.		25.5.	27.4.	27.4. 11.5.	11.5. (terasy) 25.5. (vo vnútri)	24.4. 11.5.	11.5.	20.4. 24.4. 27.4.	
DK	zavádzanie		16.3.					18.3.		14.3.	14.3.	
	uvoľnenie	11.5.			15.4. (po 5. roč.)		20.4.					
EE	zavádzanie	27.3.	16.3.					27.3.		27.3.	27.3.	
	uvoľnenie	11.5.	15. 5.						10.5.			
FI	zavádzanie	16.3.	16.3.					16.3.		16.3.	16.3.	
	uvoľnenie	4.5.	14.5.			september		1.6.		1.6.		
FR	zavádzanie											17.3.
	uvoľnenie	11.5.		18.5.**	11.5.**	zač. júna**			1.6.			11.5. (do 100 km od domova)
GR	zavádzanie	18.3.	10.3.					18.3.		12.3.	12.3.	23.3.

	uvoľne- nie	4.5.	11.5.									4.5.
HR	zavá- dzanie	19.3.	16.3.					19.3.		19.3.	19.3.	
	uvoľne- nie	27.4. (11.5.)			11.5. (po 4. roč.)		27.4. (4.5.)	11.5. (terasy)		27.4.	27.4.	
HU	zavá- dzanie					27.3.						28.3.
	uvoľne- nie	4.5.				4.5.		4.5. (terasy)	4.5.		4.5.	4.5.
DE	zavá- dzanie											niektoré spolkové krajiny
	uvoľne- nie	4.5. 11.5.	4.5.				4.5.					11.5.
PL	zavá- dzanie	10.3.	10.3.					10.3.		10.3.	10.3.	
	uvoľne- nie	4.5.	24.5.									20.4.
AT	zavá- dzanie		16.3.					16.3.				16.3.
	uvoľne- nie	1.5.	4.5.				2.5.	15.5.	15.5.	15.5.		
SI	zavá- dzanie											
	uvoľne- nie	4.5. 11.5.	25.5.		11.5.		4.5.	4.5. (terasy) 11.5. (vo vnútri)				
ES	zavá- dzanie		14.3.									

	uvoľne- nie	2.5.	25.5.		1.5. (výdaj so sebou)			2.5.	26.4. (2.5.)
--	------------------------	------	-------	--	-----------------------------	--	--	------	--------------

Podmienkou uvoľňovania a postupu do ďalších fáz je striktné rešpektovanie stanovených hygienických opatrení a taktiež vývoj epidemiologickej situácie v danom štáte.

*** na báze dobrovoľnosti (podľa rozhodnutia rodičov)*

5. Prehľad počtu prípadov ochorenia COVID-19 vo vybraných štátoch k 14.05.2020

Názov krajiny	Dátum prvého výskytu	Celkový počet prípadov	Prípady na 1 mil. obyvateľov	Nové prípady	Aktuálne prípady	Aktuálne prípady vážne	Celkový počet vyliečených	Vyliečení na 1 mil. obyvateľov	Celkový počet úmrtí	Úmrtia na 1 mil. obyvateľov	Nové úmrtia	Celkový počet testov	Testy na 1 mil. obyvateľov
Belgicko	3.2.2020	54288	4687	307	31274	407	14111	1218	8903	769	60	623628	53839
Bulharsko	6.3.2020	2100	302	31	1470	51	531	76	99	14	3	61711	8873
Česko	29.2.2020	8351	780	82	2817	42	5241	490	293	27	3	334714	31263
Chorvátsko	24.2.2020	2221	541	8	277	7	1850	450	94	23		50340	12253
Cyprus	8.3.2020	907	752	2	409	10	481	399	17	14		81942	67933
Dánsko	26.2.2020	10713	1850	46	1371	35	8805	1521	537	93	4	357986	61833
Estónsko	26.2.2020	1758	1325	7	787	5	909	685	62	47	1	67130	50610
Fínsko	28.1.2020	6145	1109	91	1558	33	4300	776	287	52	3	137000	24731
Francúzsko	23.1.2020	178870	2741	810	91840	2299	59605	913	27425	420	351	1384633	21219
Grécko	25.2.2020	2770	266	10	1240	24	1374	132	156	15	1	116233	11145
Holandsko	26.2.2020	43481	2538	270		410			5590	326	28	282776	16508
Írsko	28.2.2020	23827	4833	426	2851	69	19470	3949	1506	305	9	258808	52491
Island	27.2.2020	1802	5285		12		1780	5221	10	29		55626	163146
Lichtenštajnsko	2.3.2020	82	2151		26		55	1443	1	26		900	23613
Litva	27.2.2020	1511	554	6	523	17	934	343	54	20		208253	76373
Lotyšsko	1.3.2020	962	509	11	316	2	627	332	19	10		83275	44091
Luxembursko	28.2.2020	3915	6268	11	147	11	3665	5868	103	165		58727	94021
Maďarsko	3.3.2020	3380	350	39	1775	49	1169	121	436	45	6	123258	12755
Malta	6.3.2020	522	1183	14	73	1	443	1004	6	14		45967	104141
Nemecko	26.1.2020	174975	2089	877	16747	1329	150300	1795	7928	95	67	3147771	37585
Nórsko	25.2.2020	8196	1513	21	7932	23	32	6	232	43	3	212655	39266
Poľsko	3.3.2020	17615	465	411	10036	160	6696	177	883	23	22	554357	14645
Portugalsko	1.3.2020	28319	2776	187	23937	108	3198	314	1184	116	9	582341	57090
Rakúsko	24.2.2020	16058	1784	61	1027	54	14405	1601	626	70	2	344606	38290
Rumunsko	25.2.2020	16247	844	245	6141	225	9053	470	1053	55	17	286217	14866
Slovensko	5.3.2020	1477	271	8	338	5	1112	204	27	5	0	131910	24162
Slovinsko	3.3.2020	1464	704	1	1094	7	267	128	103	50		66678	32074
Španielsko	30.1.2020	272646	5832	1551	58845	1376	186480	3989	27321	584	217	2467761	52784
Spojené kráľovstvo	30.1.2020	233151	3437	3446		1559			33614	495	428	2219281	32713

Názov krajiny	Dátum prvého výskytu	Celkový počet prípadov	Prípady na 1 mil. obyvateľov	Nové prípady	Aktuálne prípady	Aktuálne prípady vážne	Celkový počet vyliečených	Vyliečení na 1 mil. obyvateľov	Celkový počet úmrtí	Úmrtia na 1 mil. obyvateľov	Nové úmrtia	Celkový počet testov	Testy na 1 mil. obyvateľov
Švajčiarsko	24.2.2020	30463	3523	50	1491	79	27100	3134	1872	217	2	328163	37954
Švédsko	30.1.2020	28582	2832	673	20082	351	4971	493	3529	350	69	177500	17590
Taliansko	29.1.2020	223096	3689	992	76440	855	115288	1906	31368	519	262	2807504	46426

Zdroj: Worldometer: COVID-19 CORONAVIRUS PANDEMIC. 14.05.2020. Dostupné na internete na: www.worldometers.info/coronavirus/#countries. citované 14.05.2020; úpravy a preklad tabuľky Odbor Parlamentný inštitút K NR SR

Záver

Pandémia nového koronavírusu si už vyžiadala vo svete tisíce životov a kladie obrovské nároky na zdravotnícke systémy. Prioritou krajín je záchrana ľudských životov a zdravia obyvateľov, avšak po prekonaní vrcholu pandémie a stabilizácii epidemiologickej situácie začínajú vlády štátov uvažovať o postupnom uvoľňovaní striktných reštrikcií a zmierňovaní sociálno-ekonomických dopadov pandémie. Každý štát si vypracováva vlastnú stratégiu uvoľňovania opatrení podľa vlastných epidemiologických ukazovateľov, kapacity zdravotníckych zariadení a taktiež ekonomicko-sociálnych ukazovateľov. Avšak určitá koordinácia a vzájomná informovanosť je potrebná aj v tomto smere, a preto Európska komisia spolu s predsedom Európskej rady vypracovala plán pre postupné uvoľňovanie opatrení na zabránenie šírenia pandémie koronavírusu.

Niektoré krajiny už majú oficiálne schválenú tzv. exit stratégiu s presným harmonogramom postupného uvoľňovania opatrení. U všetkých krajín je však nevyhnutnou podmienkou uvoľňovania opatrení disciplína obyvateľov a dodržiavanie sprísnených hygienických opatrení, ako napr. dodržiavanie dištančných vzdialeností, dezinfekcia rúk a povrchov, nosenie rúšok a pod. Všetky sledované krajiny uvádzajú, že po každej etape uvoľňovania budú systematicky vyhodnocovať jeho vplyv na vývoj epidemiologických ukazovateľov (najmä počet nových prípadov výskytu nákazy) a ak by došlo k významnému zhoršeniu situácie, pristúpia k opätovnému zavedeniu protipandemických opatrení.

Materiál priniesol stručný prehľad stratégií vybraných štátov na uvoľňovanie prijatých opatrení v súvislosti s bojom s pandemiou, spôsobenou COVID-19 (tzv. exit stratégie). Prvá časť sa zaoberala stratégiou na úrovni Európskej únie, ktorá má byť základným plánom a koordinačným mechanizmom pre stratégie, prijímané na úrovni členských štátov. Druhá časť sa už zaoberala vybranými štátmi, pri ktorých sa venovala chronológii celého procesu zavádzania opatrení (na základe akých právnych noriem, aké opatrenia, v akom čase), na základe čoho sa rozhoduje o postupnom uvoľňovaní jednotlivých opatrení a aký je časový harmonogram jednotlivých etáp tohto procesu. Jadro porovnávacej analýzy sa venovalo iba štátom, ktoré sa relatívnym počtom infikovaných osôb resp. celkovým počtom prípadov prečítaným na jeden milión obyvateľov približujú k aktuálnemu stavu v Slovenskej republike (t. j. 271 prípadov na milión obyvateľov k 14.05.2020), tzn. Grécko (266), Maďarsko (350), Poľsko (465) a Chorvátsko (541). Záver materiálu priniesol prehľadne sumarizované informácie v troch tabuľkách. Uvedené informácie k exit stratégiám sú aktuálne k 12. máju 2020. Rozhodnutia a opatrenia jednotlivých štátov sa však menia a aktualizujú každým dňom.

Môžeme skonštatovať, že rozhodnutie o uvoľňovaní opatrení prijíma vo väčšine krajín vláda po konzultácii s poradným orgánom, zloženým väčšinou so zástupcov odborníkov z oblasti zdravotníctva, ale aj ekonómie, sociálnej oblasti a pod. Napr. v Dánsku o tom rozhoduje vláda po konzultácii s predsedami politických strán. V prípade Francúzska je to rozhodnutie vlády a prezidenta republiky, v Španielsku musí takéto rozhodnutia schvaľovať aj parlament. Väčšina krajín uvádza, že o takýchto krokoch prebieha určitá diskusia aj v parlamente. V prípade Nemecka prijala spolková vláda rámcovú stratégiu pre uvoľňovanie opatrení, ale v prípade priaznivých epidemiologických ukazovateľov budú o jednotlivých ďalších krokoch už rozhodovať vlády spolkových krajín. Niektoré z členských krajín EÚ uvádzajú, že je možné uvoľňovať opatrenia nerovnomerným tempom v jednotlivých regiónoch krajiny, v závislosti od epidemiologických ukazovateľov, napr. Francúzsko, Nemecko a Španielsko (sú to štáty, ktoré patria medzi najviac postihnuté pandémiou v Európe).

V predchádzajúcom materiáli Odboru Parlamentný inštitút (Prehľad 02/2020 Vývoj pandémie COVID-19 vo vybraných štátoch a prehľad prijatých hygienicko-epidemiologických opatrení) sme konšatovali, že krajiny, kde pandémia zatiaľ prebieha najmiernejším tempom, zavádzali opatrenia vo veľmi včasnom štádiu nástupu pandémie, kedy boli počty pozitívne testovaných ešte veľmi nízke a taktiež prijali najrozsiahlejšie spektrum opatrení (vrátane povinnosti nosiť rúška, nákupné hodiny pre seniorov a pod.). Teraz sa ukazuje, že tieto krajiny prijímajú rozhodnutia o uvoľňovaní opatrení pri veľmi nízkom relatívnom počte pozitívnych prípadov (počet prípadov v % k počtu obyvateľov štátu) – do 0,05 %.

Použité zdroje

1. Európske centrum pre parlamentný výskum a dokumentáciu ECPRD (interná databáza): požiadavky: č. 4373 Legal regimes of state of health emergency in Europe, č. 4333 Precautionary measures taken on Parliament's premises to prevent the possible spread of COVID-19 (coronavirus disease); č. 4350 Additional measures taken on Parliament's premises to prevent the spread of COVID-19 (coronavirus disease), č. 4354 Adjustment of Parliamentary Activity to COVID-19 Outbreak; č. 4364 COVID-19: ICT-Support for Parliaments a č. 4365 Amendments to the Rules of Procedure related to Covid -19 outbreak
2. Informácie zasielané e-mailom prostredníctvom stálych zástupcov jednotlivých národných parlamentov pri Európskom parlamente
3. EÚ predstavila plán na postupné uvoľnenie karanténnych opatrení. Dostupné na internete: <https://www.teraz.sk/najnovsie/eu-predstavila-plan-na-postupne-uvol/460366-clanok.html> [cit. 6.05.2020]
4. The Constitution of Greece. Dostupné na internete: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/gr/gr220en.pdf> [cit. 11.5.2020]
5. National Public Health Organisation. Dostupné na internete: <https://eody.gov.gr/en/current-state-of-covid-19-outbreak-in-greece-and-timeline-of-key-containment-events/> [cit. 11.5.2020]
6. Coronavirus. Government Hungary. Dostupné na internete: <https://koronavirus.gov.hu/korlatozasok> [cit. 11.5.2020]
7. Coronavirus: information and recommendations. Government Poland. Dostupné na internete: <https://www.gov.pl/web/coronavirus/temporary-limitations> [cit. 7.5.2020]
8. European Commission: Covid-statistics. Dostupné na internete: <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu/Measure/DashboardMeasures> [cit. 12.05.2020]